

Ako na zážitkové čítanie

Zborník zo seminára
14. mája 2008

hodina deťom

Ako na zážitkové čítanie

Zážitkové čítanie je spôsob práce s literárnym textom, ktorý je na rozdiel od hlasného čítania pre dnešné deti omnoho atraktívnejší. Súčasné deti, „rozmaznané“ televíziou a počítačmi nie sú ochotné a veľakrát ani schopné udržať pozornosť pri počúvaní čítaného textu. Zážitková práca s textom je tak výbornou alternatívou na zaujatie detí literatúrou a na podporu ich čitateľských zručností. Deťom nielen uľahčuje pochopiť prečítané, ale upozorní ich aj na skryté významy textu.

Čo je zážitkové čítanie?

Čítať zážitkovo s deťmi znamená predovšetkým nájsť si pre ne čas, ktorý im môžeme naplno venovať. Nie preto, že chceme urobiť projekt, ďalšie podujatie v knižnici, ale najmä preto, že sme pripravení užiť si s deťmi radosť, zábavu, dobrodružstvo čítania. Zážitkové čítanie musí byť zážitkom už pre nás. Najlepšie stretnutia nad knihou sú vtedy, keď ich nerobíme len kvôli deťom, ale aj kvôli sebe. Keď sa nevieme dočkať toho, aby sme zrealizovali aj ten najbláznivejší nápad, ktorý sme dostali pri čítaní textu. Tešíme sa, že sme našli jednoduché podobenstvo, obraz, iný príbeh, ktorý si s deťmi zahráme naživo. Myslíme na farby a vône, prostredníctvom ktorých by sme sa dotkli (ne)známych pocitov a skúseností, ktorými žije báseň, príbeh, článok v novinách či encyklopedické heslo. Inak povedané, zážitkové čítanie je interaktívny spôsob práce s textom, pri ktorom sa snažíme rozvíjať vnímavosť pri čítaní, schopnosť stotožniť s textom, prijať z neho čo najviac podnetov a skúseností (nielen intelektuálnych ale aj emocionálnych). V praxi to znamená napríklad prenášať na deti skúsenosti literárnych postáv, simulovať prostredie príbehu, autenticky deťom sprostredkovať pocit. Anielen to.

Pracovať s textom tak, aby z neho dieťa malo zážitok, neznamená to, že sa lektor musí krvopotne pridržovať textu. Stačí, ak z neho vyberie zaujímavú pasáž, ktorú potom môže s deťmi rozvíjať aj v úplnej nesúvislosti s textom celej knihy. (Napríklad: téma spánku spravodlivých a hra s mačkou, materiál ....., str...). Vysvetlenie pojmov a skrytých významov formou zážitkov otvára cestu k čítaniu s porozumením.

Táto príručka je výsledkom praktickej časti seminára Ako na zážitkové čítanie, ktorý sa v rámci projektu Biblioterapia formovanie osobnosti dieťaťa zážitkovým čítaním, uskutočnil v máji 2008 v Knižnici P.O.Hviezdoslava v Prešove. Na seminári knihovníčky a učiteľky po teoretickom úvode bez predchádzajúcej prípravy pracovali s knihami a pripravovali konkrétne metodické materiály tak, aby sa dali okamžite použiť na atraktívnom zážitkovom podujatí. Niektoré návrhy sme v pracovnej diskusii po seminári spoločne upravili so zámerom poskytnúť používateľom tejto príručky rozmanitejšiu ponuku aktivít. Pôvodný metodický zámer autoriek však pritom zostal zachovaný.

Veríme, že sa príručka stane skvelou pomocou všetkým, ktorí majú záujem pracovať s deťmi aktívne a so srdcom.

*Za kolektív realizátorov projektu
Gabriela Futová*

Daniel Hevier: Futbal s papučou

Príbeh: Mestečko Peračník.

Pomôcky: Peračník, pero, ceruzka, fixy, guma, strúhadlo, handrička, čínske pero, plniace pero

Deti si môžu doniesť aj svoje peračníky alebo knihovník pripraví viac peračníkov len s perami, len s gumami atď...

Plniace pero + atrament.

Deťom ukážeme peračník.

Toto je vlastne DOMČEK. Každý má v Domčeku svoje miesto. PERO je starosta, CERUZKA je sekretárka, GUMA - čistiaci voz, STRÚHADLO - posýpacie auto, HANDRIČKA mestská vlajka

Úloha 1:

Mestečko peračník výroba mesta s použitím „náradí“ z peračníka.

Tip: Veľký výkres, alebo biely baliaci papier, na papier náčrt mestečka: cesty (perom), chodníky (ceruzkou), jazierko (atramentom), tráva (farbičkami)

Úloha: využiť všetky predmety z peračníka, napríklad aj odpad (stružlinky) z ceruziek, farbičiek...

Úloha 2:

Machule a dierky v zošitoch

Dokresliť machuľ, alebo dierku tak, aby nebola len obyčajnou dierkou a machuľou, vymyslieť im názvy, napr: strážca písmeniek (machuľa), magické oko (dierka) a pod.

Hra (môže sa využiť buď na zoznamovanie, alebo na upevnenie vzťahu k veciam):

Každé dieťa vyberie z peračníka svoju obľúbenú vec. Všetky deti sa rozptýlia do priestoru a veci si navzájom podávajú s informáciou: Toto je (napr.) Miškova (majiteľova) guma (iný predmet). Dôležité je, aby sa deti snažili zapamätať si majiteľov jednotlivých predmetov. Veci si vymieňajú aj viacnásobne. Potom sa rozostúpia do kruhu, každý s jedným predmetom v ruke. Úlohou detí je vrátiť predmet pôvodnému majiteľovi. Opäť s vetou: Toto je Miškova (majiteľova) guma (iný predmet).

Výsledok: Aj keď majú rôzne deti rovnaké veci, dokážu si ich spoznať podľa „banálnych“ znakov.

Ukončenie: Rozprávanie detí, prečo si vybrali práve ten predmet a aký majú k nemu vzťah.

Záver:

- Poriadkumilovnosť
- Obyčajné veci, ktoré sú pre nás samozrejmé, sú dôležité.
- Deti si uvedomujú vzťah k svojim veciam.

Jana Jurečková, MsK Krompachy

Daniel Hevier: Strašidelník

... alebo Keď sa radi bojíme

Cieľ: Naučiť deti zbaviť sa zbytočného strachu a dokázať pochopiť druhého.

Čítanie str. 12 a 13

Motivácia: Formou denníka napísať silný zážitok, čo deti potešilo, čo zažili v priebehu minulého dňa. Zážitok vyjadriť citoslovcom.

Pocit vyjadriť jedným slovom prezentácie.

Rozdeliť deti na dve skupiny:

- a) skupina s dobrým pocitom
- b) skupina so zlým pocitom

Deti s dobrým pocitom majú „psychologicky“ presvedčiť tých druhých o opaku vo dvojiciach.

- a) priradiť strachu vtipný názov
- b) použiť mimiku na zbavenie strachu
- c) čítať úryvok Strašidelné príjemnosti počas čítania označiť vety, v ktorých je strach príjemný

Úloha pre všetkých:

Zhmotniť svoj strach ako postavu na papier a vytvoriť s ním dialóg.

*Anna Vizdalová ZŠ Šrobárova, Prešov
Dagmar Babiarová, MsK Kežmarok*

Gabriela Futová: Hľadám lepšiu mamu

Cieľ: Zvládnuť hnev, musíme použiť v každej zlej situácii pomstu?

Str. 32 ... Pod' môj malý, vravela som mu. Nenechám ťa tu.

Pokr. Str. 40 od...Zavítala som sa ... až po str. 45 pre toto tak vrieskaš?" opýtala sa nervózne.

Pomôcky: Balóny

Ako zvládať hnev a ako sa ho zbaviť.

Úloha pre deti:

Nafúkať balóny to je ich hnev.

Niektoré balóny prasknúť ukážka, keď hnevu dáme voľný priebeh.

Zo zvyšných balónov vzduch pomaly vypúšťať takto sa zbavujeme hnevu.

Ako na nás pôsobí hnev?

Deti môžu mimicky napodobniť nahnevaných ľudí.

Úryvok: str. 46

Čo urobila hlavná hrdinka s Albíkom? pomstila sa mu.

Je pomsta dobrým riešením?

Strom s koreňmi každý koreň jedna pomsta. Po každej pomste, jeden koreň preč. Čo sa stane, keď odpílime všetky korene?

Ako sa môže pomsta človeku vrátiť?

Čo znamená príslovie: Kto druhému jamu kope, sám do nej spadne?

Aké pocity zažila hrdinka?

Pomstila Albíka, Pinkusa mala rada aj poškodeného a spomenula si na mamu rozviesť pocity hrdinky a zároveň komunikovať s deťmi na tému pocity, prejavovanie pocitov a vzťah k mame.

Pomsta - láska.

*Monika Illenčíková,
Mária Senderáková,
Podtatranská knižnica v Poprade*

Gabriela Futová: Naša mama je bosorka

Motivácia:

Jé, detičky, vy ste prišli do knižnice!
Vy určite milujete knihy. Tak ja vám budem celú hodinu čítať!
Nie?
No tak sa zahráme.

Hra: „Kto si?“

Jedno z detí ide za dvere, ostatní sa dohodneme, že ten za dverami je rozprávková bytosť. Dohodneme sa, že je to ježibaba. Každý si pripraví jednu vetu.
Např. Fuj, aký máš bradavicu na nose! Prečo kradneš deti? Aký máš špicatý nos...
Zavoláme dieťa spona dverí, zomkneme sa do kruhu, vpustíme to dieťa do kruhu a postupne mu vravíme pripravené vety, neskôr ich kričíme až do prekrikovania.

Zastavíme hru a pýtame sa:

„Kto si?“
Dieťa v strede by malo odpovedať: „Ježibaba“

*Prečítame úryvok z knihy.
Str. 7 - 8
Zdržali sme sa ..... po ... vôbec ju nemám rád.*

Rozhovor s deťmi:

Prečo sa z ľudí stávajú ježibaby?
Kedy sa správate ako ježibaba? odpovede na túto otázku deti nehovoria nahlas, ale napíšu ju na papier priznávajú sa iba vnútorne.
Rozhovor na tému ježibabské správanie a výčitky svedomia. Ako pôsobí naše ježibabské správanie na druhých? Ako sa dá ospravedlniť? Aké je to, ospravedlniť sa?
Môže ospravedlnenie bolieť?
Čo môžeme s takými ježibabskými skutkami urobiť?
Papieriky s ježibabskými skutkami s príslušným komentárom potrháme a zahodíme do koša.

*Elena Kladná,
Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou*

Jozef Pavlovič: Deduško Večerníček

Rozprávka: Vianoce (str. 9 ukážka)

Cieľ: láska, polovičná láska, domýšľavosť

Pomôcky: Pavučina alebo klbko

Úryvok: „Ešte treba ... ľahli si rozľútostení pod stromček.“

Pred prečítaním rozprávky začneme s deťmi rozhovor na tému láska. Čo

Čo to je?

Ako sa prejavuje?

Existuje polovičná láska?

Aj Havko a Polárka (mačička) majú radi Deduška. Ale Deduško na Štedrý večer odíde rozdať darčeky všetkým svojim vnúčatám, čo sa Havkovi a Polárke nepáči a preto nechajú vianočný stromček ozdobený len spolovice. Myslia si, že ich má Deduško rád len spolovice.

Urobíme s deťmi kruh a ideme spridať domýšľavosť.

Pomôcka klbko. Hráme sa na Havka a Polárku. Odpovedáme na otázky Prečo nás dedko nemá rád? Prečo dáva darčeky všetkým deťom? Prečo nedal darček nám a pod. Po každej odpovedi hodíme klbko ďalšiemu a spridademe domýšľavosť.

Otázky pre deti:

•Čo by ste chceli dostať ako darček?

•Po čom túžite?

•Ako reagujete, keď sa vám darček nepáči?

•Stretávate sa na Štedrý večer celá rodina?

•Meriate lásku k rodičom cenou darčeka?

Keď sa Deduško vráti, poteší sa aj nedozdobenému stromčeku, ale najviac sa poteší, keď pod papiermi pod stromčekom nájde spať Havka a Polárku. Vezme ich do náručia a pritúli ich. Obaja pochopia, že Deduško ich má rád.

Otázka pre deti:

Uspokojili by ste sa a potešili na Vianoce iba z prítomnosti blízkych a bez darčekom?

Záver: Ozdobovanie stromčeka za spevu vianočných piesní.

Mária Kiššáková, MsK Spišské Vlachy
Anna Gondová, MsK Spišské Podhradie

Krista Bendová: Osmijanko

Rozprávka o sporovlivom prasiatku (str. 52 - 55)

Cieľ: Uplatnenie miery spokojnosti a nespokojnosti v živote.

Pomôcky: stužky na krk vo veselej farbe, smutnej farbe, smajlíky smutná tvár (zavesené na stužke), veselá tvár (zavesené na stužke).

V meste žije dievčatko Anulienka Smiešková veselé, milé dievčatko, nič mu nechýba. Všetci naokolo sú smutní a nespokojní.

Píšu o nej v novinách:

„Najspokojnejšie dieťa nášho najnespokojnejšieho storočia.“

Anulienka Smiešková našla sporovlivé prasiatko, začala sa z neho tešiť, následne do neho začala sporiť peniaze za nákup, za vnesenie odpadkov stáva sa z nej smutné dievčatko (str. 54 úryvok: „Po ulici kráča, krásu svetskú nevidí...“)

Napísali o nej v novinách:

„Smutná Anna a zlý vplyv peňazí na duševný život mládeže.“

Aktivita:

Deti rozdelíme na dve skupiny: smutní (nespokojní) a veselí (spokojní). (pri rozdeľovaní môžeme poprosiť o pomoc učiteľku, keďže lepšie pozná deti podľa povahy)

1. *skupina:* spokojní každý má veselé meno, má veselého smajlíka ich úlohou je vysvetliť (obhájiť) svoju veselosť

2. *skupina:* nespokojní: majú smutné mená a smutné smajlíky ich úlohou je presvedčivo vysvetliť, prečo sú nespokojní.

Presvedčanie prehováranie skupín navzájom, prečo je práve ich spokojnosť nespokojnosť dobrá.

Otázka pre deti:

Čo považujete vo svojom živote za dôležité? (Zisťovanie, čo je pre deti v živote viac a čo menej dôležité hodnoty.)

Čo by ste si kúpili za peniaze? (Moc peňazí zisťovanie životných hodnôt, uvedomenie si, že peniaze sú len prostriedkom, nie cieľom)

Dôjdeme k poznaniu, že:

Stála spokojnosť so všetkým nenúti človeka pracovať na sebe.

Stála nespokojnosť tiež nie je dobrá, lebo aj v zlom sa dá nájsť niečo dobré a pozitívne.

*Betka Kutašovičová, Danko Millyová
Okresná knižnica Davida Gutgesela
Bardejov*

Mária Ďuríčková: Danka a Janka

Príbeh: Aký to je pes? (str. 35)

Elenka: „To je iste dobrý pes, nebreše, nehryzie.“

Danka: „Dobrý pes má brechať a nikoho nepustí do domu.“

Janka: „Obyčajný zlý pes, lebo si nerobí nijakú psovskú robotu.“

Kto má pravdu?

Otázka pre deti:

- Kto má doma psa?

- Aký je? Šteká? Hryzie?

Hra:

Deti hrajú psov, najprv zlých, potom dobrých, možnosť aplikovať to na ľudí.

Prečo pes šteká? Poznávanie štekotu psov, ani pes totiž nešteká vždy rovnako. Ľudia majú na upútanie pozornosti viac možností. Aké sú to? (buchot, tleskot, dupot, piskot...), ale zviera toľko možností nemá. možnosť hľadania čo najväčšieho množstva spôsobov na upútanie pozornosti a ich predvádzanie.

Pravda je relatívna: - všetky deti majú pravdu. Nie každý pes, čo nebreše, je dobrý. Nie každý pes, čo breše, je zlý. Prenesieme to na ľudí. Ľudia môžu byť milí, ale robia zlé veci. Nie každý, kto je prísny, je zlý človek (napr. ak kričí učiteľka: prečo? Je preto zlá?)

Východisko: Pravda sa posudzuje podľa kontextu.

Hra:

Rozdeliť deti na dve skupiny. Jedna hlučná jedna tichá. Vybrať jedného človeka, ktorý sa bude snažiť obom skupinám (ale každej zvlášť) niečo dôležité povedať.

Cieľ: Načúvať iným je nielen zdvorilé, ale aj nevyhnutné.

Hra:

Aj zlé veci sa dajú povedať milo: nácvik situácií vo dvojiciach

- povedať si príjemné veci (deti ľudia majú problém povedať si do očí milé veci)

- povedať nepríjemné veci (deti majú sklon navzájom sa urážať a vysmievať)

Inscenovanie ohrozujúcich situácií, kedy môže byť dieťa milým správaním zmanipulované.

Cieľ: Preventíva detí pred zneužitím (napr. diler môže podať dieťaťu drogu v cukríku alebo v tetovačke milým spôsobom, pedofil môže dieťa príjemným spôsobom zlákať k sebe do bytu a pod.)

Východisko: Najdôležitejšia je komunikácia! Povzbudiť deti ku komunikácii a k tomu, aby sa pýtali: rodičov, učiteľov, starších súrodencov a pod.

Eľa Rusiňáková

Jana Hrašková

Knižnica P.O.Hviezdoslava, Prešov

Marianna Grznárová: Maťko a Kubko

Ako Maťkovi a Kubkovi do koliby udrel dom.

Pre deti 1. a 2. ročník

Prečítať text str. 61 -62

Cieľ 1: Spoznávanie prírodných úkazov kolobehu vody: dažď, búrka, hrom, blesk

Práca s deťmi:

Napodobňovanie dažďa (pomaly, rýchlejšie), búrky, úderu hromu a blesku.

Hra na búrku deťom pridáme úlohy kvapky, vietor, hrom a pod. Zvuky vydávame najprv jednotlivo, potom spolu vznikne „búrka“.

Pozorovanie mravcov, lastovičiek hra na mravcov kto sa najrýchlejšie ukryje pred dažďom

Pranostiky týkajúce sa počasia

Cieľ 2: Inteligentné vyjadrovanie

Otázky:

Aké nadávky valasi používali? (prečítať úryvok s nadávkami)

Aké slušné nadávky poznáte?

Cieľ 3: Spoznávanie správania zvierat a života na salaši.

Otázky: V úryvku vystupujú zvieratká aké? (pes, žabka, ovce, slimák) napodobnite, ako skáče žabka

- ktoré z nich sú domáce zvieratká
- ktoré z nich by ste chceli mať doma?
- ako sa starať o zvieratká?
- aké mená psíkov poznáte?
- čo sa robí na salaši?
- kto žije na salaši?
- čím sa živia valasi?

Čítanie môže byť doplnené rôznymi hrami, napr.:

Hra na psíkov štekánie štekot radostný, ostrážitý, nervózny, zúrivý a pod.

Hra na stádo určenie úloh a charakterov baran, ovce tie rozdeliť podľa vlastností, napr. unudená ovca, zvedavá ovca, zaspátá ovca, nahnevaná ovca, hladná ovca a pod. nacvičovanie bečania jednotlivo, na záver zvuk celého košiara (každý bečí podľa pridelenej úlohy)

Hra na salaš podobne, ako hra na stádo, akurát s novou úlohou ovčiarskeho psa. Víťaný zvuk zvončekov (ústny, alebo skutočný).

Lenka Kacviňáková

Štefánia Kostrábová

Podtatranská knižnica, Poprad

Pavol Dobšinský: Slovenské rozprávky

Rozprávka: *Sol' nad zlato* (str. 134)

Pomôcky: kuchárska čapica, vareška, jedálny lístok

Otázky pre deti:

Aké rozprávky poznáte? (deti postupne navodiť na tému ľudové rozprávky)

Aké jedlá máte radi?

Úlohy:

- pripraviť hostinu zo sladkých jedál menu, jedálny lístok
- pripraviť jedálny lístok na týždeň jedlá bez použitia soli
- prirovnať lásku k drahým kameňom a soli
- slovné hračky nájsť čo najviac slov, v ktorých sa nachádza slovo sol'
- porovnať, na čo všetko sa dá použiť sol' (napr. čistenie škvŕn, rozmrazovanie ľadu, doplnok potravy zvieratám, liečebné účinky, konzervačné účinky a pod.) a na čo zlato
- zistiť s deťmi, aké druhy soli existujú

V Prešove a okolí je možné prepojiť zážitkové čítanie s vlastivedou a návštevou Soľnobanského múzea na Solivare.

Záver: Lásku potrebujeme ako sol'. Prečo?

Anna Kešeláková
Gemerská knižnica Pavla Dobšinského
Rožňava

Roman Brat: Čuvi v Pralese

Príbeh: Čuvi, čierny ňufáčik (str. 9)

Cieľ: Uvedomiť si, že nikto nie je dokonalý.

Pomôcky: baliaci papier, na ktorý nakreslíme strom poznania, lepidlo, fixy, lístočky, dve rovnaké makety tváre jedna z nich sa má meniteľné časti, náhradné „súčiastky“ časti tváre, oči, nosy, pery, uši a pod.

1. Prečítať úryvok rozprávky
2. Otázky k textu:

Kto je Čuvi? (pes čuvač ukázať alebo vybrať obrázok)

Bol šťastný?

Čo ho trápilo? (jeho ňufáčik, nebol s ním spokojný)

Aktivita I:

Strom poznania skupiny

Cieľom aktivity je zistiť spokojnosť či nespokojnosť so svojim výzorom.

Dieťa napíše na malý lístok svoj problém, resp. s čím nie je spokojný. Lístočky prilepia na strom.

Aktivita II:

Deti môžu podľa svojich pripomienok na lístočkoch meniť výzor „svojej“ tváre, t.j. druhej makety. Zistia, že zmenou jednej časti, zmenia celú tvár a už to nie je ten pôvodný jedinečný človek.

Práca s textom:

Dočítať úryvok, vyvodiť záver nikto nie je dokonalý, ale každý z nás je výnimočný a jedinečný.

*Ingrid Bajusová
Mária Gerhartová
ZŠ Lesnícka, Prešov*

Roman Brat: Môj anjel sa vie biť

Príbeh: Nie je zbraň ako zbraň (str. 48 - 53)

Cieľ: Deti by si mali uvedomiť, že ubližovanie vzniká v mysli.

Pomôcka: Obrázkový inventár zbraní

Keď hovoríme o zbrani, predstavujeme si čo? použiť obrázky zbraní. Zbraň môže ublížiť - ako?

Ako sa volá zbraň, ktorá síce neublíži fyzicky, ale je niekedy silnejšia ako všetky zbrane na obrázkoch? (slovo)

Úloha pre deti:

Vytvoriť inventár slovných zbraní a dokázať tak, že ublížiť môže aj slovo.

Použitie slovných zbraní - ako sa brániť, ale neublížiť. Návčik „inteligentnej“ hádky. Pomôckou môže byť inventár slovných zbraní. Na jednotlivé „zbrane“ nájsť vhodné slovné spojenia, ktoré neurazia.

Vytvoriť dvojice detí rozdeliť úlohy: jeden chce robiť zle, druhý (anjel) sa mu v tom snaží zabrániť (presvedčaním, argumentmi).

Zábavná súťaž:

Výroba jednoduchých prakov alebo „fúkačiek“ (verzatilky) a strel'ba na cieľ.

*Ivana Čekanová MsK Veľký Šariš
Mária Fialková, ZŠ M.Nešpora 2, Prešov*

Názov: Ako na zážitkové čítanie
Zostavila: Mgr. Gabriela Futová
Zodpovedná
redaktorka: Mgr. Andrea Dohovičová
Vydavateľ: Knižnica P.O.Hviezdoslava v Prešove
Počet strán: 12
Náklad: 50
ISBN 978 - 80 - 88845 - 15 - 7

Seminár prebehol v rámci projektu “Biblioterapia - formovanie osobnosti dieťaťa zážitkovým čítaním”.

Projekt sa uskutočnil vďaka podpore z fondu HODINA DEŤOM

ISBN 978 - 80 - 88845 - 15 - 7